

УДК 167

DOI <https://doi.org/10.30970/PHS.2020.25-26.11>

МОЖЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД

Олег Чорний

*Вінницький фінансово-економічний університет
вул. Пирогова, 23, м. Вінниця, 21050, Україна
e-mail: phd.chornyi@ukr.net*

Стаття присвячена аналізу української традиції міждисциплінарних досліджень. Посилена увага надається впливу глобального міждисциплінарного дискурсу на національні наукові спільноти. Крім того, аналізуються основні переваги сучасних міждисциплінарних досліджень. До основних видів міждисциплінарної роботи належить створення наукової літератури (підручники, монографії та статті), заснування міждисциплінарних дослідницьких центрів при університетах, налагодження роботи між дисциплінарно-орієнтованими вченими й зацікавленими сторонами, створення надскладних багатомільйонних міждисциплінарних проєктів. До короткої класифікації міждисциплінарних досліджень може входити таке: одноосібне міждисциплінарне дослідження, інтеграція зусиль учених у межах одного університетського підрозділу, інтеграція зусиль різних університетських підрозділів, інтеграція зусиль різних зацікавлених сторін і надскладні національні, міжнародні та глобальні проєкти. Установлено, що організація міждисциплінарних досліджень вимагає різноманітних ресурсів: фінансових, матеріально-технічних, адміністративних і людські. Особливим видом ресурсу необхідного для таких досліджень є «компетентний арбітр» – це людина, яка добре знається на теорії міждисциплінарності й може спрощувати бар'єри до міждисциплінарної взаємодії між ученими, діяльність котрих стосується різних академічних дисциплін. Очевидно, що українська традиція міждисциплінарних досліджень має довгу історію. Проте сьогодні вона наявна в трьох основних видах: одноосібні праці науковців на межі кількох наук, навчальні предмети в університетах на межі кількох наук і міждисциплінарні наукові конференції. Основним тезисом статті є те, що за допомогою вивчення та застосування глобального дискурсу, що стосується сучасної теорії міждисциплінарності, українська академічна спільнота зможе значно підсилити ефективність міждисциплінарної роботи на всіх рівнях.

Ключові слова: види досліджень, глобальний дискурс, міждисциплінарність, національна традиція, переваги міждисциплінарності.

Вступ та актуальність. Із початку ХХІ століття глобальний міждисциплінарний дискурс усе більше набирає обертів. Якщо в останній чверті ХХ століття відбувалося становлення самої теорії міждисциплінарності й розробка науково-категоріального апарату, то зараз спостерігається активна інтеграція теорії та методології міждисциплінарних досліджень з усіма сферами наукового знання. Боротьба між прихильниками міждисциплінарного підходу та їхніми опонентами, що наголошували на інваріантності дисциплінарного підходу, уже, здається, минула. Кінець другої декади ХХІ століття характерний тим, що міждисциплінарний і дисциплінарний підходи до науки та освіти вважаються комплементарними, потрібними, а також продуктивними. Отже, зважаючи на наявність в Україні численних міждисциплінарних дискурсів і практичну відсутність ґрунтовної теорії міждисциплінарності, ми б хотіли звернути увагу на можливості активізації міждисциплінарних досліджень в Україні.

Постановка проблеми. Якщо враховувати трендовість і поширення теорії міждисциплінарності в глобальному науковому просторі, то її оновлення та сучасний розвиток в Україні мають принести багато переваг вітчизняній науковій спільноті. Концептуалізація й осучаснення української міждисциплінарної традиції є надважливим завданням, а тому поява україномовних наукових праць, що стосуються теорії міждисциплінарності, є ключовим показником у цій сфері.

Мета статті. Основною метою роботи є аналіз можливостей розвитку теорії міждисциплінарності в українських умовах. З основною метою роботи корелює досягнення таких цілей: аналіз контексту міждисциплінарних досліджень в Україні та за кордоном, систематизація видів міждисциплінарних досліджень, дослідження потреби в міждисциплінарній теорії та ресурсах, необхідних для проведення міждисциплінарних досліджень. Основу методології роботи становить метод дискурсивного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глобальна література, що стосується проведення міждисциплінарних досліджень, є досить широкою та розгалуженою. Аналізуючи її, можна знайти праці, що стосуються фундаментальних теоретичних основ міждисциплінарних досліджень [4], підготовки молодих науковців до міждисциплінарної кар'єри [5], що передусім стосується міждисциплінарної освіти [7] чи практичної реалізації міждисциплінарних досліджень [9]. Сьогодні вже існують програми, що досить ефективно оцінюють міждисциплінарну складність навчального процесу [8], а також цінність самих міждисциплінарних програм [6]. Таке поширення міждисциплінарних знань у розвинутих країнах дає змогу стверджувати, що українським ученим варту з увагою поставитися до розвитку національної традиції міждисциплінарності, чому й присвячена стаття.

Викремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. З проведеного огляду закордонного доробку у сфері теорії міждисциплінарності видно, що остання досить плідно розвивається в глобальному просторі. Водночас майже неможливо знайти праці, що стосуються теорії міждисциплінарності українською мовою. Стаття є спробою на науковому рівні поставити проблему розвитку сучасної української традиції міждисциплінарних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те що наукові традиції є різними в різних країнах, вони різною мірою є ефективними. Те, що добре знане й ефективно використовується в США, у жодному разі не можна порівнювати із ситуацією в Україні. Тому, аби уникнути сплутування, ми б хотіли навести результати власного невеликого дослідження.

1. Теорія міждисциплінарності в Україні. Реальний міждисциплінарний дискурс в Україні наявний у 3-х основних формах: одноосібні праці науковців на межі кількох наук, навчальні предмети в університетах на межі кількох наук і міждисциплінарні наукові конференції. При цьому інформація про теорію та методологію міждисциплінарності є практично відсутньою. Нами проведено багаторічне дослідження й пошук інформації про теорію міждисциплінарності в Україні (українською мовою). Пошук проводився в бібліотеках і в мережі Інтернет. Мусимо констатувати, що сьогодні не існує жодної сучасної ґрунтовної монографії, ба, навіть сучасного циклу статей із теорії міждисциплінарності українською мовою.

Кілька праць, які ми знайшли в Національній бібліотеці України імені Вернадського, написані на межі 70-х і 80-х років ХХ століття [1–3] вченими СРСР. Однак ми не можемо говорити про повну відсутність праць із теорії міждисциплінарності за останні 40 років. Проте такі праці є важкодоступними. Це означає, що в мережі Інтернет інформація про них є «практично відсутньою», а їх пошук в українських бібліотеках є важкою

справу, навіть якщо вдаватися до допомоги співробітників бібліотеки. Отже, постає проблема віднайдення та систематизації української міждисциплінарної спадщини, що, без сумніву, є довготривалим і ресурсовитратним процесом.

Основою розуміння розвитку міждисциплінарності є те, що теорія міждисциплінарності й практичне її застосування – це різні речі. В Україні повсюдна присутність другої паралельна з відсутністю першої. Але як таке можливо? Хіба може існувати практика без теорії? Звісно, ні! Тому зробимо необхідне пояснення: під теорією міждисциплінарності ми тут розуміємо сучасний стан цієї теорії в розвинутих країнах світу. Для порівняння: серед англомовних джерел можна у відкритому доступі знайти більше ніж 50 авторитетних монографій з теорії міждисциплінарності й сотні ґрунтовних статей усесвітньо відомих учених; в Україні навряд чи знайдеться хоч одна серйозна монографія з теорії міждисциплінарності або хоч десять авторитетних наукових статей. Проте нині написано приблизно 10 наукових дисертацій у назві котрих фігурують слова «міждисциплінарність» чи «трандисциплінарність». Є також численні статті, що стосуються пояснення «міждисциплінарних зв'язків» між різними науковими галузями. Тут потрібно зробити ще одне пояснення: «міждисциплінарні зв'язки» є лише частиною «теорії міждисциплінарності». У ситуації, що склалася в Україні, «міждисциплінарні зв'язки» часто плутаються з «міжпредметними зв'язками». Аби прояснити ситуацію із цими категоріями, потрібно розвивати теорію міждисциплінарності в Україні.

Нині необхідно звернути увагу на збирання інформації про українську традицію міждисциплінарності (у тому числі в межах різних наукових галузей). Ми припускаємо, що можуть бути знайдені сотні наукових статей про застосування міждисциплінарного підходу до певної науки (наприклад, фізики, медицини чи економіки) в університетських бібліотеках численних українських університетів. Така робота з пошуку, класифікації та систематизації вимагає сотень годин роботи десятків наукових співробітників. Цей шлях наукової роботи є вкрай потрібним, проте можна також застосувати міждисциплінарну методологію, що широко використовується в розвинутих країнах, оскільки вона знаходиться у відкритому доступі.

Фактично зараз той період, коли доступність наукової інформації є одним із основних факторів продуктивного розвитку науки. На практиці те, що ми пропонували вище, є елементом управління знаннями в українських бібліотеках та університетах. Управління знаннями має робити інформацію більш доступною та систематизованою. Зрештою, теорія міждисциплінарності й теорія управління знаннями є досить новими теоріями, а тому їх розвиток та імплементація в межах української науки й освіти будуть або цілеспрямованими та системними, або спорадичними та розрізненими.

Підсумовуючи вищенаписане, зазначимо, що подібна робота потрібна для того, аби порівняти український міждисциплінарний спадок із сучасним глобальним міждисциплінарним дискурсом. Отже, українська традиція міждисциплінарності може стати інтегрованою частиною глобального дискурсу міждисциплінарності нарівні з англійською, французькою, німецькою, італійською, американською, китайською чи японською традиціями міждисциплінарності.

2. Теорія міждисциплінарності за кордоном. Ми вважаємо доцільним, аби читач порівняв описану ситуацію з теорією міждисциплінарності й міждисциплінарними дослідженнями в Україні з тим, що відбувається у сфері міждисциплінарності за кордоном. Ситуація відрізняється разюче, якщо врахувати експертну думку автора, Україна запізнюється з поширенням міждисциплінарної теорії на 10–30 років залежно від країни, з якою потрібно порівнювати. Але подібне відставання може бути

порівняно швидко нівельоване (5–10 років), якщо теорії міждисциплінарності буде приділена належна увага. Передусім надія та відповідальність покладаються на професійних науковців-філософів, котрі спеціалізуються на філософії науки та філософії освіти. Міждисциплінарна теорія за своєю сутністю є частиною філософії та методології науки, оскільки вона стосується інтеграції між двома та більше різними дисциплінами (галузями й підгалузями наукового знання). Останнє не потрібно плутати з освітніми дисциплінами, тут радше йдеться про наукові дисципліни. Звісно, останні можуть співпадати, проте, щоб уникнути подібних «непорозумінь», і потрібен розвиток і підсилення української традиції міждисциплінарності.

Усвідомлення того, наскільки закордонні міждисциплінарні дослідження відрізняються від українських реалій, можливе лише за рахунок занурення в глобальний міждисциплінарний дискурс. Насправді, дуже важливим є не лише культивування міждисциплінарного дискурсу українськими науковцями, а й, власне, поява науковців, котрі спеціалізуються на міждисциплінарності. Такі науковці зазвичай витрачають найбільшу кількість власної наукової роботи на засвоєння та інтерпретацію міждисциплінарних знань. Фактично, вони є експертами, котрі можуть керувати міждисциплінарними проектами й надавати корисні консультації для вчених з інших галузей. Потрібно зауважити, що за кордоном подібні науковці-експерти уже є. Самонавчання та навчання подібних українських вчених триватиме точно не один рік. Отже, варто виробити неупереджене ставлення до теорії міждисциплінарності й міждисциплінарних досліджень.

3. Види міждисциплінарної роботи. Найперше, що стосується теорії міждисциплінарних досліджень, – це наукова література у вигляді підручників, монографій і наукових статей. У Західній Європі та Північній Америці подібна література є доволі розгалуженою та диверсифікованою, проте основна увага обертається навколо існування міждисциплінарних досліджень як самостійної галузі наукового знання та специфіки застосування цієї теорії в численних сферах промисловості й досліджень. Без наукової літератури, що стосується міждисциплінарності, неможливо уявити, аби практична реалізація міждисциплінарності відбувалася продуктивно. Отож, аби українська традиція стала частиною глобального дискурсу, варто перекласти основні праці з міждисциплінарності українською мовою. Це є першочерговим завданням, що стосується скординованості розвитку українського та глобального міждисциплінарних дискурсів.

Наступним видом практичної реалізації міждисциплінарних досліджень за кордоном є заснування міждисциплінарних дослідницьких центрів при університетах. Такі дослідницькі центри можуть не лише залучати науковців та освітян із різних факультетів одного університету, а й організовувати міжуніверситетську взаємодію та винаймати зовнішніх науковців. Усе це вимагає залучення різних численних ресурсів, що буде розглянуто в останній частині статті.

Ще одним неймовірно важливим видом міждисциплінарної роботи є організація взаємодії між розрізненими дисциплінарними вченими, а також усіма важливими зацікавленими сторонами. Як показує закордонний досвід, часто буває так, що вчені з різних сфер (наприклад, екологи та соціологи) не можуть співпрацювати через дисциплінарні бар'єри (галузеву термінологію, поняття, теорії та методи). Саме тут у нагоді може стати вчений, що спеціалізується на міждисциплінарності й може виступити «координатором» міждисциплінарного дослідження. Такою ж складною є організація взаємодії між зацікавленими сторонами: органами влади, бізнесом, академічною спільнотою, громадянським суспільством тощо. Кожна із цих зацікавлених сторін

фокусується на певній частині спільної роботи: управлінні, економічних ресурсах, знанні та соціальній взаємодії відповідно. Розуміння складності міждисциплінарної взаємодії підводить нас до одного з найважливіших наукових феноменів, що поширені в розвинутих країнах, – масштабних міждисциплінарних проєктів.

Створення надскладних багатомільйонних міждисциплінарних проєктів національного рівня та міжнародного рівня пов'язане з вирішенням численних проблем людства. Фокус на багатопрофільності й міждисциплінарності в таких проєктах є особливо важливим. Проте нині ми зупинимося на видах міждисциплінарних досліджень, що є поширеними за кордоном.

4. Класифікація міждисциплінарних досліджень. Класифікація міждисциплінарних досліджень не обмежується написаним далі в тексті, проте здійснена нами градація є важливою для розуміння масштабу та складності міждисциплінарної роботи. Різниця між закордонними й українськими міждисциплінарними дослідженнями полягає в тому, що в розвинутих країнах досвід проведення подібних досліджень доповнюється деталізованою теорією та методологією міждисциплінарності, що робить цей вид досліджень ефективнішим.

Першим видом є одноосібне міждисциплінарне дослідження. Найчастіше воно стосується основної наукової сфери, у якій працює вчений, а також зв'язків цієї наукової сфери з іншими науковими галузями. Таке дослідження вимагає багато часу, оскільки наукові знання з інших сфер потрібно опрацювати та засвоїти одній людині. Наприклад, учений може писати дисертацію або монографію на межі хімії та біології, космології та квантової механіки, психології та генетики, соціології та містобудування, економіки й техніки тощо. Наступний вид наукового дослідження є більш продуктивним.

Другим видом наукового міждисциплінарного дослідження є інтеграція зусиль учених у межах одного університетського підрозділу з метою вирішення важливої наукової проблеми. Навіть в українських умовах така практика є досить поширеною. Цей вид міждисциплінарних досліджень стосується закріплення конкретної наукової проблеми за кафедрою чи іншим департаментом університету. Наприклад, в аграрному університеті на одній кафедрі можуть працювати кандидати сільськогосподарських та економічних наук. Отже, їхня спільна праця над розробкою підручника чи патентом є складною науковою проблемою. У цьому випадку накопичені кожним окремим науковцем спеціалізовані знання інтегруються для вирішення важливої наукової проблеми. Така міждисциплінарна взаємодія є дуже поширеною й доволі ефективною в Україні. Важливим є те, що за наявності розвинутої теорії міждисциплінарності така інтеграція була б швидшою та продуктивнішою.

Третім видом міждисциплінарних досліджень, розглянутим тут, є інтеграція зусиль різних університетських підрозділів задля вирішення складної міждисциплінарної проблеми. Така інтеграція може бути доволі широкою, оскільки в класичних університетах кожен окремий факультет спеціалізується на конкретній науковій галузі та сфері реальності. Тобто до співпраці можуть бути залучені математики, фізики, географи, геологи, біологи, соціологи, психологи, економісти, статисти, програмісти тощо. Отже, чим складнішою є проблема реального світу, тим більше дисциплінарних учених будуть залучені до спільної міждисциплінарної роботи. З підвищенням складності проблеми відбувається зростання складності наукової діяльності, а також збільшення кількості залучених науковців. Відповідно, збільшується потреба в науковій теорії, що змогла б допомогти ефективно організувати взаємодію.

Четвертим видом міждисциплінарних досліджень є інтеграція зусиль різних зацікавлених сторін. У цьому разі перші три види міждисциплінарних досліджень

(описані вище) стосуються лише однієї із зацікавлених сторін – академічної спільноти. Відповідно, у держави, бізнесу, суспільства та закордонних партнерів є своє бачення вирішення проблеми, котре має бути враховане.

Останнім із розглянутих нами видів міждисциплінарних досліджень є надскладні національні, міжнародні та глобальні міждисциплінарні проекти. Такі проекти стосуються широкого залучення професіоналів, великої матеріально-технічної бази, фінансових та організаційно-адміністративних ресурсів. Подібні проекти можуть коштувати десятки мільйонів доларів США. Для розвитку подібних масштабних проектів в Україні потрібно в кілька разів збільшити фінансування наукової галузі, що також становить складну проблему. Отже, тепер ми перейдемо до аналізу ресурсів, які необхідні для проведення міждисциплінарних досліджень.

5. Ресурси для реалізації міждисциплінарних проектів. Фінансові ресурси здаються найважливішими, оскільки за їх наявності всі інші ресурси можна придбати або винайняти в оренду. Масштаб досліджень вимагає різного обсягу фінансування. Наприклад, одноосібна робота аспіранта над дисертацією відбувається протягом 4-х років зі щомісячною оплатою приблизно 4000 гривень. Подібні дослідження можуть відбуватися на межі фізичної хімії та квантової механіки або економіки та соціології. З іншого боку, інтеграція зусиль міської влади, місцевих університетів, представників місцевого бізнесу й міських громадських організацій вимагає дещо більших фінансових ресурсів.

Матеріально-технічна база є надважливою для проведення складних досліджень. Крім приміщень, часто потрібна ще й спеціальна техніка, матеріали, наукові ділянки, лабораторії та обладнання. Такі ресурси великою мірою варіюються залежно від специфіки наукової роботи. Достатньо усвідомити різницю між дослідженнями в галузі хімії, соціології та мистецтвознавстві. Хоча в Україні матеріально-технічна база є не такою розвинутою, як у Західній Європі та Північній Америці, проте вона є набагато кращою, ніж у більшості країн «третього світу». Важливо є також неупередженість, а також відкритість до міждисциплінарної співпраці й науковий плюралізм, котрі є суттєвими частинами теорії міждисциплінарності.

Адміністративний ресурс посідає значне місце в проведенні міждисциплінарних досліджень. В Україні наука фінансується переважно державою, а тому бюрократичні процедури можуть слугувати бар'єрами для інтеграції в науковій сфері. Від Міністерства освіти і науки України й аж до конкретного аспіранта чи докторанта складність бюрократичних процедур є дуже різною. Саме тому важливою є університетська автономія, а також порозуміння між окремими університетами з метою інтеграції зусиль над вирішенням проблем національного масштабу. Отже, керівники аспірантури та докторантури, вчені секретарі, завідувачі кафедр і факультетів, ректори та проректори можуть здійснити посильний вклад у фасилітацію інтеграції між різними науковими галузями.

У роботі нами вже згаданий людський фактор у вигляді зацікавлених сторін і дисциплінарних науковців. Оскільки без людського фактору дослідження неможливі, то самі індивіди повинні бути зацікавлені в проведенні міждисциплінарних досліджень. Часто буває так, що різні люди усвідомлюють наявну проблему, проте не знають шляхів її вирішення. Одна з основних причин такої ситуації – це те, що проблема є занадто складною й потребує координації зусиль великої кількості людей із різних галузей науки, економіки та суспільства. Це підводить нас до дечого неординарного, що є новим для України.

«Компетентний арбітр», що добре знайомий із теорією міждисциплінарних досліджень, часто є ключовим фактором, що слугує каталізатором створення

міждисциплінарного проекту й «запобіжником» у багатьох випадках, коли велика міждисциплінарна складність проекту викликає «збої» в роботі залучених до проекту індивідів. Робота такого «координатора» корелює з роботою проєктного менеджера, управлінням знаннями, лідерством, креативністю, плюралізмом і неупередженістю. Основним завданням такої людини є налагодити співпрацю між ученими та професіоналами з різних галузей, що є доволі важким завданням. Те, що ми ще не згадували в статті, – це те, що міждисциплінарна теорія стосується вирішення проблем реального віту. Тобто міждисциплінарні дослідження характеризуються підвищеною реалістичністю, практичністю та корисністю. Тому, там де раніше не існувало ефективної методології для вирішення конкретних проблем реального світу, тепер використовується теорія та методологія міждисциплінарності. За останні 40 років ця теорія досягла своєї зрілості в розвинутих країнах і довела свою практичну ефективність. Ось чому глобальний міждисциплінарний дискурс вартий уваги українських науковців.

6. Оновлення української теорії міждисциплінарності. Потреба в оновленні української традиції міждисциплінарних досліджень міститься в опрацюванні й засвоєнні глобального міждисциплінарного дискурсу. Для цього систематизація українських напрацювань у галузі міждисциплінарності є надійною базою.

Пошук, аналіз, класифікація та поширення інформації про українську традицію міждисциплінарних досліджень та український контекст теорії міждисциплінарності є надважливими. Розвиток самої практики міждисциплінарності в Україні свідчить про те, що українська наукова та професійна спільноти є лояльними до подальшого розвитку й удосконалення української теорії міждисциплінарності. Кульмінацією такого розвитку, очевидно, буде повна синхронізація та кореляція з міждисциплінарною теорією розвинутих країн.

Окремі індивіди можуть подумати, що така синхронізація відбуватиметься у вигляді «експансії» закордонного знання й «знищення» української традиції. Проте, на нашу думку, це, швидше, відбуватиметься у формі аналізу українського досвіду та міждисциплінарної практики за допомогою аналітично-наукового інструментарію, що є прийнятним для глобальної наукової спільноти. Зрештою, плюралізм є одним із наріжних каменів теорії міждисциплінарності. Отже, опрацювання, засвоєння, переклад та адаптація глобального міждисциплінарного дискурсу до умов української наукової спільноти є ефективним шляхом підвищення ефективності наукової діяльності в Україні.

Розвиток ґрунтовності й солідності української теорії та методології міждисциплінарних досліджень відбуватиметься разом із засвоєнням досвіду розвинутих країн. Розроблення та класифікація напрямів практичного застосування теорії міждисциплінарних досліджень також корелює з численними галузями народного господарства та сферами наукової діяльності. Її осучаснення до рівня країн Північної Америки чи Західної Європи позначиться на тому, що інтеграція між розрізненим дисциплінарним знанням відбуватиметься легко та зручно за допомогою концептуалізованих «міждисциплінарних інструментів».

Узаконення правил організації та процедур проведення міждисциплінарних досліджень фактично стосуватиметься зрілості української теорії міждисциплінарних досліджень. Одним із основних кроків у цьому напрямі є розроблення підручника з теорії міждисциплінарності й проведення міждисциплінарних досліджень для аспірантів українських університетів. Визнання теорії міждисциплінарності – важлива частина діяльності українських науковців, вона підвищить рівень професіоналізму та компетентності українських учених на міжнародній науковій арені.

Висновки. Основним висновком є те, що за сорок років свого розвитку глобальний міждисциплінарний дискурс став важливою частиною світової науки. Незважаючи на це, українська теорія міждисциплінарності запізнюється в розвитку. З огляду на це, українській академічній спільноті варто з увагою поставитися до глобальних тенденцій у цій сфері, оскільки використання теорії міждисциплінарності характеризується підвищеною практичністю та спрямованістю на вирішення проблем реального світу.

Список використаної літератури

1. Мирский Э.М. Междисциплинарные исследования в современной науке : научно-аналитический обзор. Москва : ИНИОН, 1976. 57 с.
2. Мирский Э.М. Междисциплинарные исследования и дисциплинарная организация науки. Москва : Наука, 1980. 304 с.
3. Чепиков М.Г. Междисциплинарная интеграция науки : философский очерк. 2 издание. Москва : Мысль, 1981. 276 с.
4. Defining interdisciplinary research: Conclusions from a critical / S.W. Aboelela, E. Larson, S. Bakken, O. Carrasquillo, A. Formicola, S.A. Glied, J. Haas, K.M. Gebbie. *Review of the Literature Health Serv Res.* 2007. № 42. P. 329–346.
5. Preparing for an interdisciplinary future: A perspective from early-career researchers / H. Bridle, A. Vrieling, M. Cardillo, Y. Araya, L. Hinojosa. *Futures.* 2013. № 53. P. 22–32.
6. Carr G., Loucks D.P., Blöschl G. Gaining insight into interdisciplinary research and education programmes: A framework for evaluation. *Research Policy.* 2018. № 47 (1). P. 35–48.
7. Klaassen R.G. Interdisciplinary education: a case study. *European Journal of Engineering Education.* 2018. № 43 (6). P. 842–859.
8. Terhart E. Interdisciplinary research on education and its disciplines: Processes of change and lines of conflict in unstable academic expert cultures: Germany as an example. *European Educational Research Journal.* 2018. № 16 (6). P. 921–936.
9. Tobi H., Kampen J.K. Research design: The methodology for interdisciplinary research framework. *Quality & Quantity.* 2018. № 52. P. 1209–1225.

POSSIBILITIES OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH FACILITATION IN UKRAINE: A THEORETICAL OVERVIEW

Oleh Chornyi

Vinnytsia Finance and Economics University

Pirogova str., 71a, Vinnytsia, 21000, Ukraine

e-mail: phd.chornyi@ukr.net

This article is devoted to the analysis of the Ukrainian tradition related to the interdisciplinary research. Increased attention is paid to the impact of global interdisciplinary discourse on national scientific communities. In addition, the main advantages of the contemporary interdisciplinary research are analyzed. The main types of interdisciplinary work include creation of scientific literature (textbooks, monographs and articles), establishment of interdisciplinary research centers at universities, organization of work between disciplinary-oriented scientists and stakeholders, creation of multimillion interdisciplinary projects. A brief classification of interdisciplinary research may include the following: one-person interdisciplinary research, integration of scientists efforts within one university department, integration of different university departments' efforts, integration of stakeholders' efforts as well as complex national, international and global projects. It was investigated that the organization of interdisciplinary research requires a variety of resources: financial, material-equipment, administrative and human. A special type of resource needed for such a research

is a “competent referee” – a person who is well acquainted with the theory of interdisciplinarity and can simplify barriers to interdisciplinary interaction between scientists whose activities relate to different academic disciplines. It is obvious that the Ukrainian tradition of interdisciplinary research has a long history. However, today it is present in three main types: individual works of scientists on the border of several disciplines, university subjects (educational disciplines) on the border of several disciplines and interdisciplinary (or multidisciplinary) scientific conferences. The main thesis of this article is that by studying and applying global discourse related to the contemporary theory of interdisciplinarity, the Ukrainian academic community will be able to significantly enhance the effectiveness of interdisciplinary work at all levels. In any case, without diminishing the importance of the Ukrainian tradition of interdisciplinarity, it is worth emphasizing that the global discourse in this area has significant advantages. The effectiveness of the conceptual developments of scientists from North America and Western Europe has turned the practical effectiveness of the theory of interdisciplinarity into a kind of “interdisciplinary tools”.

Key words: types of research, global discourse, interdisciplinarity, national tradition, advantages of interdisciplinarity.